

**3rd INTERNATIONAL
CONFERENCE ON EDUCATION
AND SOCIAL SCIENCES
8-10 February 2016, Istanbul**

***Abstracts &
Proceedings***

ISBN: 978-605-64453-5-4

**3rd International Conference on Education and
Social Sciences Abstracts & Proceedings**

8-10 february 2016- Istanbul, TURKEY

Edited by

Prof Dr. Ferit USLU

Hitit University, TURKEY

Assistant Editors

Erol Topuz, Tamer Oğuz Cankorur, Büşra Akalın

Front Cover graphical design

Selcuk Usta

Cd Technical Design

Fatih Bıyık

Published by

International Organization Center of Academic

Research, www.ocerint.org

February, 2016, Istanbul, TURKEY

All rights reserved. Copyright© 2016, OCERINT

The papers published in these proceedings reflect the opinions only of the authors. The publisher cannot be held responsible for the validity or use of the information therein contained. Some conference presentations may not be available for publication.

ISBN: 978-605-64453-5-4

LOCAL ORGANAZING COMMITTEE

CHAIR

PROF. DR. FERIT USLU, Hitit University, TURKEY

PROF. DR. AHMET GOKSEL AGARGUN, Yildiz Teknik University, TURKEY

PROF. DR. RAMAZAN OZEY, Marmara University, TURKEY

PROF. DR. NUKET TOR, Kastamonu University, TURKEY

PROF. DR. MIMAR TURKKAHRAMAN, Akdeniz University, TURKEY

PROF. DR. BULENT OZDEMİR, Balıkesir University, TURKEY

PROF. DR. AYHAN OZTURK, Cumhuriyet University, TURKEY

INTERNATIONAL SCIENTIFIC ADVISORY BOARD*

*in alphabetical order

- Prof. Dr. Aleksandar Ilievski, -International University of Struga, MACEDONIA
Prof. Dr. Ahrar Husain, Jamia Millia Islamia University, New Delhi, INDIA
Dr. Akhilendra Nath Tiwary, Yobe State University, NIGERIA
Prof. Dr. Antonia Darder, Loyola Marymount University, Los Angeles, THE UNITED STATES
Assist. Prof. Dr. Asghar Salimi, University of Maragheh, West Azerbaijan, IRAN
Assoc. Prof. Dr. Aslam Khan, Yobe State University, NIGERIA
Dr. Akhilendra Nath Tiwary, Yobe State University, NIGERIA
Prof. Dr. Berch Berberoglu, -University of Nevada, Reno, THE UNITED STATES
Assoc. Prof. Dr. Bhavani Harikrishnan, Bangalore University, INDIA
Prof. Dr. Don Ross, Georgia State University, THE UNITED STATES
Prof. Dr. Elfindri, Andalas University, Kampus Limau Manis, Padang, INDONESIA
Prof. Dr. Ferit Uslu, Hitit University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Françoise Le Lièvre, Western Catholic University of Angers, FRANCE
Prof. Dr. Gopinath Sharma, Indian Institute of Career Development, INDIA
Prof. Dr. Iryna Sekret, Zirve University, TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Iryna Timanyuk, National University of Pharmacy, UKRAINE
Dr. Konstantinos Kalemis, National Centre for Public Administration and Local Government (E.K.D.D.A.), GREECE
Prof. Dr. Kyria Rebeca Finardi, Federal University of Espirito Santo- UFES, BRAZIL
Prof. Dr. Linda H. Chiang, Azusa Pacific University, California, THE UNITED STATES
Assist. Prof. Dr. Mingming Zhou, University of Macau, MACAU
Prof. Dr. Naji Melhli, Bordeaux University, Angers, FRANCE
Prof. Dr. Otávio Bueno, University of Miami, THE UNITED STATES
Assoc. Prof. Dr. Piet Kommers, University of Twente, UNESCO chair in Higher Education, THE NETHERLANDS
Prof. Dr. Ramayah Thurasamy, Universiti Sains Malaysia, MALAYSIA
Assoc. Prof. Dr. Ramir Philip Jones V. Sonsona, Mindanao University of Science and Technology, PHILIPPINES
Prof. Dr. Rui Machado Gomes, University of Coimbra, PORTUGAL
Asst. Prof. Dr. Sameer Babu M., Aligarh Muslim University Centre, INDIA
Assoc. Prof. Dr. Samira ElAtia, The University of Alberta, Edmonton, CANADA
Assist. Prof. Dr. Soniya Billore, Linnaeus University, SWEDEN
Assoc. Prof. Dr. Sucharat Rimkeeratikul, Thammasat University, Bangkok, THAILAND
Prof. Dr. Surendra Pathak, IASE Deemed University, Gandhi Vidya Mandir, Rajasthan, INDIA
Dr. Suvarna Kumar Boddu, Hanna College of Education, Andhra Pradesh, INDIA
Assist. Prof. Dr. Tazvin Ijaz, Government College University, Lahore, PAKISTAN
Assoc. Prof. Dr. Valentina-Mariana Mănoiu, University of Bucharest, ROMANIA
Dr. Vimala Balakrishnan, University of Malaya, MALAYSIA
Assoc. Prof. Dr. Wan Khairuzzaman Wan Ismail, University Technology, MALAYSIA

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RADYODA YAYINLANAN MÜZİK İLE SÖZ PROGRAMLARINA OLAN TALEBİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mihalıs Kuyucu

Asst. Prof. Istanbul Aydın University, Turkey
michaelkuyucu@gmail.com michael@michaelshow.net

Abstract

A RESEARCH ON THE UNIVERSITY STUDENTS' LISTENING HABITS OF MUSIC AND TALK PROGRAMS ON THE RADIO

The radio medium, which started as a news oriented medium and arouse the interest of large masses, has been through serious changes as a result of the reflections of developing communication technologies. While radio was the most important tool for receiving news and information during the WWII, with the proliferation of the television medium, its major characteristics of delivering news and information was started to be replaced by music broadcasting. In Turkey, radio broadcasting was under the monopoly of the TRT until the 1990's, but with the establishment of private radio stations a transformation process started. With this transformation, talk programs are replaced by a broadcasting format in which music content is at the forefront. Particularly in the 2000's, there has been some changes in radio programs in terms of talk and music content which were in favor of music broadcasting. In this study, the shift from talk programs to music programs on the radio is emphasized. In the first part of the study, a literature review on the talk and music programs broadcasted in the Turkish radio broadcasting history, the demand for music programs and what the medium offers for this demand is expressed. In the second part, university students' outlook on the balance between talk and music programs on the radio is described. In this context, a survey was conducted among 1830 university students who are studying in Istanbul in order to determine if they prefer to listen to talk programs or music programs on radio stations. University students' preferences of talk and music programs on the radio were analyzed based on their demographics. The research results showed that university students prefer to listen to music-oriented programs and perceive the radio stations as a tool for music delivery. These findings play an important role in the transformation of radio stations to music boxes not only in our day but also in future. In radio broadcasting, music content, especially for young people, plays an important role and radio and music are perceived as a whole.

Keywords: Radio, Radio Broadcast, Talk Radio, Music Radio, Radio Listening Habits

Özet

Bir haber mecrası olarak faaliyete başlayan ve geniş kitlelerin ilgisini çeken radyo mecrası gelişen iletişim teknolojilerinin yansımaları sonucunda ciddi bir değişim içine girmiştir. İkinci dünya savaşının en önemli haber alma aracı olan radyo, televizyon mecrasının yaygınlaşması ile beraber haber ve bilgi verme özelliğini müzik sunumuna bırakmaya başlamıştır. Türkiye'de TRT tekelinde yayın yapan radyo yayıncılığı özellikle 1990larda yayına başlayan özel sermayeli radyo kanallarının sayısında görülen artış ile beraber bir

dönüşüme girmiştir. Bu dönüşümde radyo yayıncılığında söz programlarının yerini müzik içeriğinin ön planda olduğu bir yayıncılık formatı almıştır. Özellikle 2000li yıllarda radyo kanallarında yayınlanan programlarda söz ile müzik içeriği arasında müzik yayıncılığının lehine bir değişim görülmüştür. Bu çalışmada Türkiye’de radyo yayıncılığında söz programları ile müzik programları arasında yaşanan değişimine vurgu yapılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde Türkiye’de radyo yayıncılığı tarihinde söz programları ile müzik programlarının aldığı talep ve mecranın sunduğu arz üzerinde bir literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise üniversite öğrencilerinin radyo yayıncılığında söz ile müzik programlarına olan bakışları betimlenmiştir. Bu kapsamda İstanbul il sınırları içinde eğitim gören 1830 üniversite öğrencisine radyo kanallarında daha çok söz mü yoksa müzik içeriği mi dinlemeyi tercih ettiklerini tespit etmek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Ankette üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine göre radyo kanallarında söz veya müzik programlarını tercih etmelerine yönelik analizler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin radyo kanallarında daha çok müzik içerikli programlar dinlemek istediği ve radyo kanallarını bir müzik verme aracı olarak algıladığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, günümüzde olduğu kadar gelecekte de radyo kanallarının birer müzik kutusuna dönüşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Radyo yayıncılığında özellikle gençler tarafından müzik içeriğinin çok önemli bir rol oynamakta ve radyo ile müzik bir bütün olarak algılanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Radyo, Radyo Yayıncılığı, Konuşma Radyosu, Müzik Radyosu, Radyo Dinleme Alışkanlıkları

1.GİRİŞ

Radyo yayıncılığında programlar genel olarak söz programları ve müzik programları olarak iki kategoriye ayrılır. Söz programları genel itibariyle topluma sözel olarak ulaşan radyo yayınları olup, içeriğinde müziğe de yer verilmektedir. Ancak yine de ağırlık sözdendir. Söz programları kendi içinde alt gruplara ayrılmaktadır. Amacına göre söz programları haber, haber programları, eğitim ve kültür programları, tanıtım ve propaganda ve eğlence türü yayınlar olarak alt gruplara ayrılmaktadır. Bu alt gruplar ise hedef kitlesine göre alt kollara ayrılabilir. Örneğin, eğitsel bir sözel programın hedef kitlesi, çocuklar, kadınlar ya da gençler olabilir.

Müzik programları ise müziğin ön planda olduğu söz içeriğinin ise arka planda kaldığı programlardır. Bu tür programlarda müzik daha fazla kullanılır. Müzik programlarında sunucu müziği bir araç olarak kullanır. Müzik programları yayın yapılan radyo kanalının formatına göre de alt türlere ayrılır. Sadece şarkı anonsunun yapıldığı müzik programları, DJli müzik programları, müziğin konu olarak işlendiği programlar (sohbet, belgesel) müzik programları kategorisine girmektedir.

Radyo yayıncılığının geçmişine bakıldığında ayrılmaz bir bütünün iki parçası olan “söz” ve “müziğin” radyo da her daim rekabet içinde olduğu görülmüştür. Radyo kanallarında müziğin mi daha fazla yayınlanması gerektiği yoksa söz içeriğinin mi daha fazla olması gerektiği tartışma konusu olmuştur. Gerek radyo endüstrisinde gerekse akademik platformlarda radyonun işlevleri tartışılırken söz ve müzik içeriğinin bu fonksiyonlara etkisi de irdelenmiştir. Bu tartışma ilk önemli virajını TV mecrasının yaygınlaştığı 1960lı ve 1970li yıllarda almıştır. TV mecrasının popülerliğini artırması radyo mecrasının yeni arayışlara girmesine neden olmuştur. Bu arayış sonucunda radyolarda top 40 formatı olarak adlandırılan CHR müzik formatı ve DJ kullanımı artış göstermiş ve radyo kanalları müziğin özellikle gençlere ulaşmadaki önemini keşfetmiştir. Radyo mecrası yeni medyanın popülerliğini arttırması ile beraber tarihsel döngüsünde ikinci önemli virajını almıştır. Yeni medya geleneksel medyanın tüm mecralarını olduğu gibi radyonun da popülerliğini tehdit etmiş bunun sonucunda radyoya olan ilgi internet ve sosyal medyaya doğru yönelmiştir. Bu iki tarihsel döngü radyo mecrasının bir müzik kutusuna dönüşmesine öncülük etmiştir.

Günümüzde radyo bir kısım dinleyicinin gözünde bir müzik kutusu iken bir kısım dinleyicinin gönlünde sadık bir dost- arkadaş konumundadır. Bu çalışmanın amacı iki bin onlu yılların ortasına gelirken üniversite öğrencilerinin radyoda söz ve müzik içeriğine yönelik taleplerini tespit etmeye yönelik araştırma yapmaktır. Çalışma üniversite öğrencilerinin radyo kanalını daha çok “söz” için mi “müzik” için mi dinlediği sorusuna yanıt aramaktadır. Çalışmanın sorunsalı radyo mecrasının bir müzik kutusuna dönüşmesi ve radyoda yayınlanan söz ve müzik programlarının arasındaki talep dengesinin hangi yöne doğru ilerlediğidir. Araştırmada yanıtı aranan alt sorular ise şöyle sıralanmıştır:

- Üniversite öğrencileri radyoda müzik programı mı yoksa söz programı mı dinlemeyi tercih etmektedir?

- Üniversite öğrencilerinin radyoda söz ve müziğin eşit oranda kullanıldığı programlara olan ilgisi nedir?
- Radyoda söz ve müzik programları dinlemek isteyen üniversite öğrencilerinin bu tercihlerinde cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Radyoda söz programı dinlemeyi tercih eden üniversite öğrencileri neden söz içerikli programları dinlemeyi tercih etmektedir?
- Radyoda müzik programı dinlemeyi tercih eden üniversite öğrencileri neden müzik içerikli programları dinlemeyi tercih etmektedir?

2. TÜRK RADYO YAYINCILIĞINDA SÖZ VE MÜZİK PRORAMLARI

Türkiye’de radyo yayıncılığı 1926’da daha önce kurulan ve dış ülkelerle haberleşmeyi sağlayan telsiz istasyonları aracılığı ile yapılmıştır (Tokgöz, 1972: 62) Bundan bir yıl sonra ise ilk düzenli radyo yayını bir Fransız firmasının kurduğu beşer kilowattlık iki istasyonla başlamıştır (Soydan, 1998:8). Amatör yayınların dışında resmi ve düzenli olarak başlatılan bu yayınlar için Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi (TTTAŞ) on yıl süre için yetkilendirilmiştir. Böylece Ankara ve İstanbul’da verici istasyonların işletilmesi yanı sıra başka illerde de vericilerin kurulması özel bir işletme olan TTTAŞ’a devredilmiştir.

1929–1938 yılları arasında radyo idareleri radyo programlarının dinleyiciler tarafından sevilmesi ve dinlenmesi için bir takım tedbirler almıştır. Bu tedbirler kapsamında sözlü yayınlar ile müzik yayınları arasında bir oran belirlenmiştir. Hazırlanan yayın stratejisinde “Sözlü yayınlar ile musiki yayınlarının süreleri arasında ahenk ve muvazene gözetilmelidir. Sözlü yayınlar, bir günlük yayın süresinin %30–35’ini asla aşmamalıdır” (Ertuğ, 1951:131) denmiştir.

Türkiye’de radyo yayıncılığının ilk yıllarında, radyo yayınlarının yaklaşık %80’ini müzik yayınları oluşturmuştur. Söz yayınlarının artması ise radyo yayın süresinin artması ile gerçekleşmiştir. Bunda en önemli etken söz programlarının gerek maddi anlamda gerekse emek açısından daha zor üretilen programlar olması olmuştur.

TTTAŞ yönetimindeki radyo yayıncılığında müzik yayıncılığının ağırlıklı olması ciddi eleştirilerin de doğmasına neden olmuştur. O dönem radyoda müzik yayınlarının yoğun olması gerek akademisyenler gerekse kamuoyu tarafından eleştirilmiştir.

TTTAŞ döneminde İstanbul Radyosu’nda "Telsiz Telefon Stüdyo Alaturka Musiki Heyeti" fasıl müziğini, "Telsiz Telefon Stüdyo Orkestrası" ise Batı müziği yayınından sorumluydu. Aynı dönem Ankara Radyosu ise "Riyaseti cumhur Müzik Takımından yararlanmaktaydı. Radyo yayıncılığının ilk döneminde batı kaynaklı müziklerin yayınına özen gösterilmiştir. Bu dönemde alaturka müziği yayını yasaklanmıştır. Türk müziği yayınlama yasağı, 1936 yılında kaldırılmış; önceleri yalnızca halk müziğine izin verilmiştir. Bu dönemden sonra Türk Müziği’nin diğer türlerinin de yayınlanması serbest bırakılmıştır (Çankaya, 1997: 4–5).

TTTAŞ’ın radyoculukta tekeli 1936 yılında sona ermiştir. 1936 yılından sonra Türkiye’de devlet radyoculuğu dönemi başlamıştır. Devlet radyoculuğu 18 Ağustos 1936’da kabul edilen bir kararname başlamış ve radyo yönetimi PTT’ye devredilmiştir.

PTT denetimindeki radyo yayınları, söz ve müzik yayınları şeklinde gruplandırılmıştır. TTTAŞ döneminden farklı olarak PTT yayıncılığında, söz yayınlarının toplam yayın içindeki süreleri artmıştır. Söz yayınları içerisinde yer alan Temsil Kolu ayrı bir birim olarak öne çıkarılmış ve Ekrem Reşit Rey de bu bölümün başına getirilmiştir. PTT sürecinde yayınların kendi içerisinde de ayrıma tabi tutulmuştur. Buna göre müzik yayınları Batı müziği ve Türk müziği şeklinde gruplanırken iki müzik türü farklı birim ve yöneticilere bağlanmıştır (Arslan, 2010: 30).

PTT Döneminde yayınlarda görülen uzmanlaşma radyolar için de geçerli hale gelmiştir. Ankara Radyosu’nun sahip olduğu teknik imkânlar ve konumu nedeniyle radyonun batı müziği yayını artmıştır. Batı müziği yayınlarından Cemal Reşit Rey’in sorumlu oluşu, radyonun konservatuarla işbirliği yapması ve bu tür yayınların devletçe desteklenmesi nedeniyle Ankara Radyosu daha çok Klasik Batı müziği yayını yapmıştır. İstanbul Radyosu’nda ise Batı Eğlence Müziği daha fazla yer almıştır (Arslan, 2010: 31).

1945 yılında radyoda yapılan toplam yayınların yaklaşık üçte ikisi müzik yayınları olmuştur. Bu dönem radyoda yapılan yayınlarının yüzde 58’i müzik içerikli iken yüzde 32’si söz içerikli olmuştur (Çakır,2005:32).

1946–1960 arası dönemde radyo yayınlarının ortalama %70'i müzik, %28'i ise söz programlarından oluşmuştur. Bu zaman diliminde müzik yayınlarının önceki döneme göre artış gösterdiği görülmüştür. Söz yayınlarında dini, eğitici-bilgi ve haber veren içeriklerde hazırlanan yayınlarda artış gözlenmiştir. Dini yayınlar arasına mevlit ve sahur programları eklenmiştir. 1963 yılında radyoda müzik yayınlarının ağırlığı % 60'a gerilmiş, söz programlarının % 34'e çıkmış ve reklamlar % 6 oranında gerçekleşmiştir. Reklam yayınlarının artışında bir önceki dönemde reklamlara uygulanan sansürün kalkması ve reklamın maddi getirisinin anlaşılması etkili olmuştur. Bu süreçte müzik yayıncılığı bilinen uygulamalar ile sürdürülmüş ve plak modası Türkiye'de de etkili olmaya başlamıştır (Arslan, 2010: 44).

1 Mayıs 1964'te Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)'nin kuruluşu ile Türk radyoculuğunda yeni bir dönem de başlamıştır. Bu dönemle beraber radyo yayıncılığı TRT tekelinde yapılmaya başlanmıştır. 1965 yılında Türkiye radyolarında, radyo programlarında yayınların büyük bir bölümünün müzik yayınlarından oluşmuştur. Bu tarihten dört yıl sonra ise toplumsal yapıda meydana gelen değişimlerin de etkisi ile radyo yayıncılığında haber programlarının toplam saatinde ciddi bir artış meydana gelmiştir. Bununla beraber radyolardaki toplam müzik yayını saati azalmıştır.

Tablo 1. 1965 Yılında Türkiye Radyolarının Günlük Yayın Programlarının Yüzde ve Saatleri (Kaynak: Oskay, 1971: 26)

Program Türü	Yüzdesi
Söz programları	17,2
Haber programları	2,3
Reklam programları	4,5
Türk müziği programları	52,0
Batı müziği programları	24,0

Tablo 2. 1969 Yılında Türkiye Radyolarının Günlük Yayın Programlarının Yüzde ve Saatleri (Kaynak: Oskay, 1971: 27)

Program Türü	Yüzdesi
Söz programları	19,2
Haber programları	11,9
Reklam programları	3,5
Türk müziği programları	39,7
Batı müziği programları	25,7

1970li yıllara gelirken radyoda müzik programları daha çok Cuma, Cumartesi, Pazar günlerinde yayınlanmaya başlamıştır. Yine bu dönem radyoda yayınlanan müzik programlarının çeşitliliği artmıştır.

TRT 1975 yılı yayın programında bestecilerin daha kolay anlaşılır ve geniş kitlece benimsenecek eserleri yayınlamayı tercih etmiştir. Böylece radyo yayınlarında popüler müziğin önemi daha fazla önem kazanmış ve radyonun kuruluşundan beri ısrarla üzerinde durduğu klasik müzik yayını önemini yitirmeye başlamıştır. 1975 yılında yayına başlayan ve daha sınırlı bir erişim ağına sahip olan TRT Radyo 2, TRT Radyo 1'de gözden düşen klasik müzik yayını üstlenmiştir. Ancak genel olarak bakıldığında 1975'ten 1982'ye gelene kadar radyoda eğitim ve kültür içerikli yayınlarda azalma görülürken, müzik yayınları artış yaşanmıştır (Arslan, 2010. 48–49).

TRT'nin 1985 yılında gerçekleştirdiği kamuoyu araştırmasında müzik içerikli radyo programlarının % 12,4 oranında tercih edildiği, söz içerikli radyo programlarının ise % 87,6 oranında tercih edildiğini ortaya çıkartmıştır. Bu veri söz içerikli radyo programların tercih edilirliliği ile ilgili sunulan en yüksek veri olmuştur (Kuyucu,2013a:386).

Türkiye'de özel radyoların yayın hayatına başlaması ile radyo mecrasında müzik yayıncılığı farklı bir gelişme göstermiştir. Özellikle TRT'nin denetiminden geçmeyen şarkıların özel sermayeli radyolarda yayınlanması; TRT'nin dinleyici kaybı yaşamasına yol açmıştır. Candemir (1995: 67) müzik yayıncılığı konusunda özel radyoların getirdiği avantajları şu şekilde özetlemiştir:

- TRT'nin çalmadığı şarkı ve şarkıcıları halk -ayrıca bir harcama yapmadan-dinleme fırsatı bulmuştur.
- TRT'de sesini duyuramayan şarkıcı ve türkücüler, bu yolla geniş kitlelere ulaşmıştır.
- Özellikle aşırı istemden doğan Türk pop sunusu, bu müzik türünde patlamaya yol açmıştır.
- Türk popu alanında yeni şarkıcılara, şarkı sözü yazarlarına, müzisyenlere, düzenlemecilere ve yapımcı firmalara iş olanakları açılmış; Türk pop müziği çok geniş bir dinleyici kitlesi bulmuştur.
- Dinleyiciye bir telefon veya faksla istediği parçayı dinleme olanağı getirilmiştir.

1990lı yılların başında faaliyete geçen özel radyo kanalları TRT'nin üstlendiği eğitim, kültür, haber ve müzik yayınlama işlevlerini farklı bir bakışla ele almıştır. Özel radyolar ile birlikte radyonun eğitim işlevi geride kalmıştır. Ancak hızlı bir şekilde gelişen ve sayısı birkaç yılda binin üzerine çıkan radyo kanalları, yayıncılıkta "yozlaşma" tartışmalarının da başlamasına neden olmuştur. Bu nedenden dolayı 1994 yılında Resmî Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe giren kanunla beraber radyo yayıncılığı bir takım kurallara bağlanmıştır. Bu düzenleme ile beraber radyo kanallarına belli sürede eğitim, kültür, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği yapma zorunluluğu getirilmiştir. RTÜK denetiminde olan radyo ve televizyonlar sık sık uyarı ve kapatma cezaları almışlardır (Çankaya, 1997:165).

Özel radyo kanallarının müzik yayınlarına önem vermesi beraberinde müzik tüketimi - radyo yayıncılığı ilişkisinin de ön plana gelmesine neden olmuştur. Özellikle 1990lı yıllardan sonra müzik endüstrisinde yayınlanan albümler radyo kanalları aracılığı ile geniş kitlelere ulaşmış ve müziğin bir hızlı tüketim aracına dönüşmesine katkıda bulunmuşlardır. İki binli yıllarla beraber özel radyo kanalları gerek üretim maliyetinin düşük olması gerekse radyo dinleme eğilimleri araştırmalarında daha yüksek oranda talep alması nedeniyle müzik yayınlarında gözle görülür bir artış yapmışlardır. Özellikle 2000li yıllarla beraber radyoda konuşma - söz program sayısında azalma olmuş ve radyolar birer müzik kutusuna dönüşmüştür. Radyoların birer müzik kutusuna dönüşmesinde etken önemli en önemli faktör ise 2000li yıllarda radyo dinleme eğilimleri araştırması yapan İpsos KMG adlı araştırma şirketinin verilerinde müzik ağırlıklı yayın yapan radyoların söz ve tematik içerikli yayın yapan radyo kanallarına göre daha fazla dinlenmesidir.

Tablo 3. Haber ve Müzik Ağırlıklı Yayın Yapan Radyo Kanallarının Yıllık Ortalama Erişimleri (Kaynak: İpsos KMG 2004-2012 araştırma verilerinden derlenmiştir)

Yıl	Haber- Tematik Yayını Yapan Radyoların Erişimi (%)	Müzik Yayını Yapan Radyoların Erişimi (%)
2004	7.74	88.83
2005	8.08	88.44
2006	8.17	89.63
2007	9.76	90.39
2008	12.47	89.22
2009	9.93	89.13
2010	9.55	90.01
2011	12.65	90.08
2012	11.78	86.83

Radyo dinleyicileri 2003 yılından itibaren müzik ağırlıklı yayın sunan radyo kanallarını daha fazla dinlemişlerdir. İki binli yıllarda müzik ağırlıklı yayın yapan radyo kanallarının erişim yüzdeleri % 88 ile 90 arasında değişirken haber ağırlıklı yayın yapan tematik radyo kanallarının erişim yüzdesi bu kanalların sekizde biri kadar olmuştur (Kuyucu,2013b:6).

Tekin'in (1990:358) 1990 yılında gerçekleştirdiği radyo, televizyon, sinema ve tiyatro izleme alışkanlıkları araştırmasında gençlerin radyoda %63,11 oranında müzik programlarını dinlemeyi tercih ettiklerini ortaya çıkartmıştır. Öztürk'ün (2003:493), 2002 yılında gerçekleştirdiği araştırmada ise radyoda %57,7 oranında müzik içerikli programların dinlendiği açıklanmıştır.

İki bin onlu yıllarda yapılan araştırmalarda özellikle gençlerin radyoda daha fazla müzik içerikli program dinlemek istediklerine yönelik veriler çıkmıştır. Bunlardan biri olan "Radyonun müzik kutusuna dönüşümü: Radyo program türleri ve tercih edilirlilik oranları" adlı araştırmada özellikle 12-30 yaş aralığındaki gençlerin yüzde 93,4'ünün sözel içerikli programlardan çok müzik içerikli programları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmada müzik içerikli programların sözel ve tematik içerikli programlardan daha fazla talep aldığı ortaya çıkmıştır. Radyo, dinleyicilerinin gözünde radyonun bir tür müzik kutusu gibi görünüp görünmediğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen analizde, radyo dinleyicisinin radyoyu daha çok bir müzik kutusu gibi gördüğü belirlenmiştir. Müzik ağırlıklı programları tercih eden radyo dinleyicisinin yüzde 93,4 olması, 'dj'siz müzik yayını tercih edenlerin % 91,6 olması ve radyo kanallarından daha fazla kesintisiz müzik yayını olmasını isteyen radyo dinleyicilerinin % 95,8 oranında olması, radyo dinleyicilerinin radyoda, radyo programcısı veya dj (sunucu) olmadan daha fazla müzik dinlemek istediğini gösteren bir diğer bulgu olmuştur (Kuyucu,2013:396-397).

2015 yılının Aralık ayında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 'nun yayınladığı 2014 Yılı Radyo ve TV istatistikleri raporunda da Türkiye'de faaliyet gösteren radyo ve televizyon kanallarının en çok müzik yayınına yer verdiği açıklanmıştır. Rapora göre Türkiye'de faal olan toplam 1190 adet radyo ve televizyon kanalının toplam 8 milyon 184 bin 370 saat yayın yaptığı bilgisi paylaşılmıştır. Müzik yayınları toplam yayın saatinin yüzde 58'ini oluştururken, ikinci sırada yüzde 9,2 ile reklamlar, üçüncü sırada ise yüzde 7,6 ile haberler yer almıştır (Livaneli, 2015:02).

Radyoda müzik yayınlarının daha fazla talep alması beraberinde bazı tartışmaları da getirmiştir.

Birsen'in "Yerel Radyoculuğun Çıkmazları" isimli çalışmasında Bektaş, yerel radyolardaki müzik ağırlıklı yayın politikası hakkında şu ifadeleri kullanmıştır (Birsen, 2012: 111):

"Bina neden yapılır? Tabi sadece tuğlasına bakarsanız su, elektrik, harcını göz ardı edersiniz. Müzik bu işin tuğlasıdır. Ama tek başına tuğla olmaz. Artık mp3ler var istediğiniz şarkıyı dinleyebilirsiniz. Ancak radyonun farkı ona mikrofonun arkasındaki sesin ruh katmasıdır. Radyoda hayat buluyor izleyici".

Radyo ve müzik ilişkisinin en önemli yönü müzik ürünlerinin "tüketimi" ve "işlevi" ile ilgilidir. Çılgınca tüketilen müzik ürünleri programların ve günlük yayın akışının gövdesini oluştururken, neredeyse diğer unsurlar araya serpiştirilmektedir. Müzik ürünlerinin son derece sıradan oluşu, DJ'ler tarafından özellikle gençlere bu jargonun sunulması ise kültürel yozlaşmaya neden olduğu iddia edilmiştir. Radyoların daha fazla popüler müzik yayınlaması Türk Sanat ve Türk Halk Müziği'nin radyolarda yayınlanmadığı ve RTÜK'ün bu müzikler için koyduğu kotaları kontrol etmediği iddia edilmiştir (Yıldırım, 1998: 50)

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Yıldırım, 2008:54) Nitel araştırma, bütüncül bir bakış açısıyla araştırma problemlerini yorumlamaya dayanan bir tekniktir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar, kendi bağlamında ele alınarak insanların, olay ya da olgulara yükledikleri anlamlar ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Nitel araştırmalarda insanların kendi sırları çözülmeye çalışılmakta ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği görüşlerinin derinlikleri araştırılmaktadır. Nitel yöntemle inşa edilen bir araştırmada ele alınan konu hakkında öznel bakış açıları toplanmaktadır.

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, araştırmaya katılan bireylerin belli bir konuda duygu ve düşüncelerini anlatmalarınıdır. Görüşmenin temel amacı, bireyin iç dünyasına girerek bakış açısını ele almaya çalışmaktır. Görüşme tekniğinde, konu hakkında bireyin deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları, algı ve tepkileri gibi öznel bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir. Bu tür araştırmalarda görüşmecinin (anketör) bir ya da birden fazla cevaplayıcı ile fiziksel olarak bir arada bulunduğu bir ortamda, sorular sorarak bunlara yanıtlar alması gerçekleştirilir. Anket formunda bulunan sorulara verilen yanıtlar, genellikle görüşmeci tarafından doldurulur (Odabaşı, 1999:85).

Görüşme için hazırlanan soru formlarında kolay ve anlaşılır bir dilde açık uçlu sorular sorulmalı, yönlendirmeden kaçınılmalıdır. Bu kapsamda araştırmada ikisi demografik olmak toplam dört soruluk bir

anket uygulanmıştır. İnsanların yaşam koşulları, inançları, tutumları gibi unsurları belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyali olarak tanımlanan (Taşkıran & Yılmaz, 2014:54) anket yüz yüze görüşmeler veya sorgulama takımı aracılığı ile belli bir nüfusu temsil edecek sayıda denekten bilgi toplayarak, toplumsal verinin toplanması ve çözümlenmesi yöntemidir (Geray,2011:135). Anketlerde kapalı bir uçlu soruda deneklere iki veya daha fazla seçenek sunularak kendi durumlarına en uygun seçeneği seçmeleri istenir. Bu soruların çoğunda yanıtlayanların kabul edilebilir yanıtlar listesinden sapmalarına izin verilmez (Bir,1999:103).

Araştırma için hazırlanan ankette biri açık uçlu diğeri kapalı toplam iki temel soru sorulmuş ve ankete katılanların verdiği görüşler anket formlarına kaydedilmiştir. İstanbul il sınırları içinde toplam 1830 üniversite öğrencisine uygulanan anket öncesi 50 kişiye bir ön anket uygulanmış ve ankette yer alan soruların çalışmanın sorusuna yanıt arayıp aramadığı kontrol edilmiştir. Araştırmanın evreni Türkiye’de radyo dinleyen üniversite öğrencilerini oluştururken, sınırlılığı ise İstanbul il sınırlarında yaşayan ve İstanbul’da eğitim gören üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklemenin üniversite eğitimi alan öğrencilerden oluşması nedeniyle amaçlı örneklem uygulanmıştır. Amaçlı örnekleme önceden tanımlanarak belirlenmiş amaca uygun birimler inceleme için seçilir (Erdoğan, 2012:210). Örneklemenin belirlenmesi ve seçilmesinde ise uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi uygulanmıştır. Uygun örnekleme, yakın çevrede bulunan, ulaşılması kolay ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örnekleme yöntemidir (Erkuş,2009:98). Araştırmanın geçerliliği içerik geçerliliği ile test edilmiştir. Geçerlilik bir ölçü aracının, ölçtüğünü öne sürdüğü değişkeni ne derecede ölçtüğüdür. Üç çeşit geçerlilik vardır ve araştırmada kullanılan ölçü aracının özelliğine göre bu geçerlilik çeşitlerinden biri ya da bir kaçını uygun olmaktadır. İçerik geçerliliği, bilgi ölçen bir ölçü aracının, ilişkili olduğu alandaki içeriği ne derece yansıttığıdır. Ölçü aracının içerik geçerliliğinin yüksek olmasını sağlamak için, ölçü aracıyla ilişkili konudaki kitapları incelemek ve konunun uzmanlarıyla görüşmek gerekmektedir. Ölçü araçlarının içerik geçerliliğinin düzeyini gösteren sayısal bir değere ulaşmak çok zordur. İçerik geçerliliği çalışmaları genellikle uzmanlardan bir grup değerlendirmenin görüşlerine başvurarak gerçekleştirilir (Kırcaali, 1999:15-16). Çalışma için hazırlanan anketin geçerliliği bir akademisyen bir de sektör uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Prof. Dr. Aysel Aziz ve TRT Radyoları denetleme kurulu biriminin görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu yaklaşımda amaç, görüşme sonucunda elde edilen verilerin düzenlenerek yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Betimsel analizde öncelikle bir çerçeve oluşturulmaktadır. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmektedir. İkinci aşamada tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi söz konusudur. Bu aşamada, daha önce oluşturulan çerçeve dâhilinde veriler okunarak düzenlenmektedir. Buna göre kimi veriler önemli olmadığı düşünülerek dışarıda kalabilir. Ayrıca bu aşamada, daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar da seçilmektedir. Üçüncü aşamada bulgular tanımlanmaktadır. Düzenlenen veriler tanımlanarak gerekli yerlerde doğrudan alıntılar ile desteklenmektedir. Son olarak bulgular yorumlanmaktadır. Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada gerçekleştirilmektedir (Yıldırım, 2008:67).

3.1 Araştırmanın Bulguları

Araştırmada elde edilen bulgular ve analizleri aşağıdaki gibi derlenmiştir:

Araştırmaya katılanların yüzde 18,58’i 17-19 Yaş grubunda, yüzde 30,6’sı 20-21, yüzde 23,5’i 22-23 yaş grubu, yüzde 27,32’si ise 24 yaş ve üstü grubunda yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	n	%
17-19 Yaş	340	18,58
20-21 Yaş	560	30,60
22-23 Yaş	430	23,50
24 Yaş ve Üstü	500	27,32
Toplam	1830	100

Araştırmaya katılanların yüzde 89,6’sı günde 2 saatten az radyo dinlerken, yüzde 10,4’ü ise üç ile 5 saat arasında radyo dinlediğini belirtmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Radyo Dinleme Süresine Göre Dağılımı

Radyo Dinleme Süresi	(n)	%
0-2 Saat	1640	89,6
3-5 Saat	190	10,4
Toplam	1830	100,0

Araştırmaya katılanların yüzde 63,9'u radyoda müzik ağırlıklı programları dinlemektedir. Yüzde 25,1'i söz ağırlıklı programları tercih ederken, yüzde 10,9'u ise söz ve müzik yayın oranında dengeli bir dağılım olması gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Radyoda Dinlemeyi Tercih Ettikleri Program Türleri

Program Tercihi	(n)	%
Müzik Programı	1170	63,9
Söz Programı	460	25,1
Söz ve Müziğin Eşit Olduğu Program	200	10,9
Total	1830	100,0

Araştırmaya katılanların radyodaki program tercihlerinin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, söz programları dinleyenlerin yüzde 52,2'sinin erkek olduğu görülmektedir. Müzik programlarını dinleyenlerin ise yüzde 54,7'si bayandır. Radyoda söz ve müzik içeriğinin dengeli dağılım göstermesini isteyenlerin yüzde 70'i kadındır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Radyodaki Program Tercihi / Cinsiyet Çapraz Tablo

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Tür	Söz Program	N	220	240	460
		% Tür	47,8%	52,2%	100,0%
		% Cinsiyet	22,0%	28,9%	25,1%
		% Toplam	12,0%	13,1%	25,1%
	Müzik Programı	N	640	530	1170
		% Tür	54,7%	45,3%	100,0%
		% Cinsiyet	64,0%	63,9%	63,9%
		% Toplam	35,0%	29,0%	63,9%
	Söz ve Müzik Programı	N	140	60	200
		% Tür	70,0%	30,0%	100,0%
		% Cinsiyet	14,0%	7,2%	10,9%
		% Toplam	7,7%	3,3%	10,9%
Toplam	N	100	83	183	
	% Tür	54,6%	45,4%	100,0%	
	% Cinsiyet	100,0%	100,0%	100,0%	
	% Toplam	54,6%	45,4%	100,0%	

Radyo dinleyicilerinin sözel ağırlıklı programları mı yoksa müzik ağırlıklı programları mı tercih ettiklerini belirleyebilmek amacıyla hazırlanan anket formunda katılımcılara tercihleri ile birlikte neden bu tercihi yaptıkları anlatmaları istenmiştir. Ankete katılan üniversite öğrencileri, söz programlar ya da müzik programı tercihlerinin nedenlerini sıralarken en fazla 5 neden sunmuştur.

Araştırma sonucunda toplanan veriler incelenirken, müzik dinleyenler için ayrı, söz programları dinleyenler için ayrı, eşit oranda söz ve müzik programı dinlemeyi tercih edenler için ayrı bir çözümlenme yapılmıştır. Yapılan analize göre söz ve müzik arasında bir dengeli yayın dinlemeyi tercih edenler, müziğin dinlendirici, rahatlatıcı ve stresten arındırıcı özellikleri olmasına rağmen, yalnızca müziğin ya da yalnızca söz programlarının sıkıcı olduğunu belirtmiştir. Ankete katılan üniversite öğrencilerinin bir kısmı sabahları haberleri dinlemek amacıyla radyoda söz programlarının daha fazla yayınlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu kitle günün diğer saatlerinde müzik programlarını tercih ettiğini belirtmiştir. Bir diğer kitle ise sabahları eğlendirici müzik programlarını tercih ederken, günün diğer saatlerinde gündemi takip etmek istediğini belirtmiş ve bu kuşaklarda söz programlarının yayınlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu kitle, müziğin rahatlatıcı, stresten arındırıcı ve rahatlatıcı etkilerinin olduğunu savunurken, söz programlarına katılım gösterebilmeyi avantaj olarak belirtmişlerdir.

Tablo 8. Radyo Programlarında Söz ve Müzik Arasında Eşit Oranda Dağılım Tercih Edenlerin Tercih Nedenleri

	Söz ve Müzik Eşit Oranda Olmalı	
	(n)	%
Müzik dinlendirir / rahatlatır / stresten arındırır	130	20,63
Sadece müzik sıkıcı	100	15,87
Sadece söz yayını sıkıcı	70	11,11
Sabahları haberleri dinliyorum	41	6,50
Sözel programlara katılma fırsatım oluyor	39	6,19
Dengeli olmalı	37	5,87
Müziğin hikâyesi anlatılmalı	35	5,55
Müzik her yerden dinlenir	33	5,23
Müzik programların hedef kitlesi gençler	32	5,07
Sabahları eğlendirici sözel	30	4,76
Gündemi takip edebiliyorum	20	3,17
Konuşma daha az olmalı	17	2,69
Motivasyonu artırma	15	2,38
Yeni şarkıları keşfediyorum	13	2,06
Müzik zevkime hitap etmiyor	10	1,58
Sözel programlar da eğlendirici olabiliyor	8	1,26
Toplam	630	100

Radyoda yalnızca müzik programlarını dinlemeyi tercih ettiğini belirten üniversite öğrencilerinin bunu istemelerindeki en önemli sebebi, müziğin dinlendirici, rahatlatıcı ve stresten arındırıcı etkisidir. Ayrıca söz programlarının sıkıcı olması, eğlendirici olmaması ve ilgi çekmemesi, müzik yayını kesmesi, söz programlarının daha çok televizyondan izlenebileceği, hedef kitlesinin yaşlılar olduğu, sözel programlarda sohbetin kalitesiz ya da içi boş konulardan seçildiği, bu tür programların daha çok geceleri dinlendiği için konuşmaya odaklanmaktansa müzik ile rahatlamayı tercih edildiğini, sözel programlarda reklamların fazlalığı gibi şikâyetler öne sürülmüştür.

Müzik programlarının tercih edilmesinde en çok ön plana gelen neden ise trafikte radyo dinleme süreci ile ilgili olmuştur. Radyoda müzik içeriğini tercih eden üniversite öğrencileri müziğin yoğun trafik içerisinde rahatlatıcı ve eşlik edici bir etki yarattığını savunmuştur. Radyoda müzik programı dinlemeyi tercih edenlerin bir diğer argümanı ise müziğin tek başına da eğlendirici, vakit geçirici ve yalnızlığı giderici etkiye sahip olmasıdır.

Tablo 9. Radyoda Müzik Programı Dinlemeyi Tercih Edenlerin Dağılımı

	Müzik Ağırlıklı Programlar Daha Fazla Olmalı	
	(n)	%
Müzik dinlendirir / rahatlatır / stresten arındırır	830	21,50
Sözel programlardan şikâyet (sıkıcı, ilgi çekmiyor, müziği kesiyor, TV'den izlenebiliyor, hedef kitlesi yaşlılar, kalitesiz, gece dinliyorum, süresi uzun, eğlenceli değil, reklam çok)	610	15,80
Trafikte rahatlatır / eğlendirir	510	13,21
Müzik eğlendirir / vakit geçirir / yalnızlığı giderir	380	9,84
Yeni müzikler keşfetmek için	270	6,99
Müzik (genel) (İhtiyaç, konsantrasyon artıyor, güncel müzik takip edebilme, seçmeye gerek kalmama, popüler müzikleri dinleme, istek parça dinlemek, arabada dinlemek) gibi nedenler.	210	5,44
İletişimde görsellik önemli / Beden dili görülmeli	150	3,89
Dj'lerin konuşmaları saçma	120	3,11
Radyonun amacı müzik dinlemek	120	3,11
Ruh halime göre seçim yapabiliyorum	100	2,59
Gündemden uzaklaşma	70	1,81
Gündemi başka yerden takip edebilme	70	1,81
Güne enerjik başlamak	60	1,55
Tematik radyo dinliyorum.	60	1,55
Motivasyon artırma	50	1,30
Duyguların ifadesine katkı	40	1,04
Reklamdan şikâyet	30	0,78
Diğer (internetin olmadığı yerde dinleme, diyaloglara odaklanamama, sanatçıları takip edebilme, sabahları eğlendirici sözel, öğlen müzik)	180	4,66
Toplam Yanıt	3860	100

Radyoda söz programlarını dinlemeyi tercih edenler en çok gündemi takip edebilme, haber dinleme ve trafik hakkında bilgi alabilmeleri nedeniyle söz programlarını tercih ettiğini belirtmiştir. Bir diğer neden ise söz programlarına telefon ile ya da sosyal medya aracılığı ile bağlanarak programlara katılabilmeleri ve interaktif bir yapıda radyo ile iletişim kurmalarıdır. Söz programlarının bilgilendirici ve eğlenceli olması da öne sürülen diğer tercih edilme nedenleri arasında yer almıştır. Radyoda söz programı dinlemeyi tercih ettiğini söyleyen üniversite öğrencileri müziğin diğer platformlardan da dinlenebileceğini savunurken, radyoda sohbetin daha fazla ve iyi vakit geçirmeye yarayan bir yayın biçimi olduğunu belirtilmiştir. Söz programlarını savunan bir diğer kitle ise radyoda istek şarkı dinlemenin eğlendirici olsa da sürekli müzik dinlemenin sıkıcı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10. Radyoda Söz Programları Tercih Edenlerin Dağılımı

	Söz Programları Daha Fazla Olmalı	
	n	%
Gündemi takip edebilme / haber dinleme / trafik bilgisi alma	370	24,67
Sözel programlara katılabilme	260	17,33
Sözel programlar eğlenceli	220	14,67
Sözel programlar bilgilendirici	150	10,00
Müzik her yerden dinlenebilir	160	10,67
Yalnızlığı giderme	80	4,67
Diğer *	260	18,00
Toplam Yanıt	1500	100,00

* : Dinlediğim programlarda düşüncelerimi aktarıyorlar - sürekli müzik uyku getiriyor - zaten müziğin sesini kısıp konuşuyorlar - istek parçaları dinlemek eğlendirici - kafa dağıtıyor - müzik sürekli tekrar ediyor - sözel programlar trafikte yol arkadaşı oluyor - sözel programların akışı daha farklı - diyaloglara odaklanamamak - müzik tarzıma uygun değil - müzikten sonra müziğin hikâyesini dinlemek hoşuma gider - ruh halime göre seçim yapabiliyorum - sadece müzik sıkıcı - sohbetin tekrarı yok - yayına bağlananların anlattıkları hikâyeleri dinlemek zevkli

SONUÇ

Radyoda müzik ve söz programlarının yayın akışındaki oranı dünyada olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir tartışma konusu olmuştur. Radyo yayıncılığının ilk başladığı yıllarda söz yayınlarının müzik yayınlarının gerisinde olmasına özen gösterilirken, TRT 'nin kurulması ve radyo yayıncılığının TRT tekelinde yapılması beraberinde bir değişimi de getirmiştir. Bu süreçte söz programlarının yayın oranında bir yükseliş meydana gelmiştir. Söz programları TRT denetimindeki radyo yayıncılığı ile beraber yükseliş göstermiş olsa da müzik içeriği her daim radyo programlarının vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

1990lı yıllarda faaliyete geçen özel sermayeli radyo kanalları Türkiye'de söz yayınlarının gerilemesine neden olmuştur. Arzın – talep ilişkisi radyo kanallarında müzik içeriğinin yükselmesine neden olmuştur. Radyo dinleyici araştırmalarına bakıldığında ise nerdeyse yapılan tüm akademik ve sektörel kamuoyu araştırmalarında radyo dinleyicisinin radyo kanallarında daha fazla müzik içeriği dinlemek istediğini ortaya koymuştur. Ipsos KMG'nin 2003-2014 yılları arasında düzenli olarak gerçekleştirdiği radyo dinleme eğilimleri araştırmalarında müzik ağırlıklı yayın yapan radyo kanallarının söz ve tematik yayın yapan radyo kanallarına göre daha fazla dinlendiği görülmüştür. Bu araştırma verilerinde müzik ağırlıklı yayın yapan radyo kanalları yüzde 80lere varan dinlenme oranlarına ulaşmıştır.

Üniversite öğrencilerinin radyo kanallarında yayınlanan müzik ve söz programlarına olan ilgisini betimlemeye yönelik yapılan bu araştırma da müzik yayınlarının söz programlarına göre daha fazla tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yüzde 63.9'u radyo kanallarında müzik içerikli programlar dinlemek istediklerini belirtirken söz içerikli program dinlemek isteyenlerin oranı sadece yüzde 25,1 'de kalmıştır. Söz programlarını daha çok erkekler tercih ederken, müzik programları daha çok bayanlar tarafından tercih edilmektedir. Müzik ile söz programlarının eşit oranda olmasını tercih edenlerin yüzdesi 10.9 olmuştur. Radyoda müzik ile söz içeriğinin eşit dağılımda olmasını isteyenlerin yüzde 70'i bayandır.

Radyoda müzik programlarının daha fazla olmasını isteyen kitle müziğin dinlendirici ve rahatlatıcı özelliğini savunurken, söz programlarının sıkıcı olduğunu savunmuştur. Bu kitle söz programlarının daha çok televizyon mecrasında olması gerektiğini savunmuştur. Müzik programı tercih edenler radyoda yayınlanan müzik sayesinde gündelik yaşama adapte olduklarını, enerjik hissettiklerini belirtmişler ve radyonun asıl amacının müzik yayınlamak olduğunu savunmuşlardır.

Radyoda söz programlarını dinlemek isteyenler gündemi takip etmek ve haberleri dinlemek için radyonun önemli bir mecra olduğunu savunmuştur. Sözel programların bilgilendirici özelliğinin radyoya yansımaları gerektiğini belirten bu kitle müziğin radyo dışından farklı mecralardan hatta her yerden dinlenebileceğini de dile getirerek radyoların söz programlarına daha fazla yer vermesi gerektiğini savunmuşlardır.

Radyo kanallarının her geçen gün bir müzik kutusuna dönüştüğü günümüzde özellikle tüketici konumunda olan üniversite öğrencilerinin radyonun bu dönüşümüne destek verdiği görülmektedir. Gençlerin yüzde 69,3 gibi büyük bir bölümünün radyoda söz programları yerine müzik programlarının yayınlanması gerektiğini savunması radyo kanallarının ortaya çıkan bu talebe karşı içeriklerini daha fazla müziğe yönlendirmesine neden olmaktadır. Bu, radyo kanallarının daha az söz programı yayınlamasına neden olurken, aynı zamanda radyo kanallarının içerik maliyetlerini de düşürmektedir. Daha ucuz ve hızlı tüketilen bir içerik olan müzik içeriği radyo kanallarının birer müzik kutusu gibi işlev görmesine neden olmaktadır. Bu durum radyonun bilgi –haber verme gibi önemli fonksiyonlarının unutulmasına da neden olmaktadır. Radyo yayıncılığının geleceğinde müziğin tahmin edildiğinden de fazla bir öneme sahip olacağı gösteren bu bulgular, radyonun müzik aracılığı ile gençlerle buluştuğunun da önemli bir göstergesi olmuştur.

KAYNAKÇA

- Arslan, S. (2010). Türkiye’de Radyo Oyunları. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.
- Bir, A.A. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Eskişehir : T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Birsen, Ö. (2012). “Yerel Radyoculuğun Çıkmazları: Eskişehir Yerel Radyoları”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3.
- Candemir, A. (1995). 1995 Türkiye’sinde Yasal Düzenlemelerle Birlikte Kamusal, Yerel ve Özel Radyolar. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Çakır,H. (2005). Tüm Yönleriyle Radyo. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çankaya, Ö. (1997). Dünden Bugüne Radyo Televizyon: Türkiye’de Radyo Televizyonun Gelişim Süreci. İstanbul. Beta Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2012). Pozitivist metodoloji ve ötesi. Ankara: Erk Yayınları.
- Erkuş, A. (2009). Davranış Bilimleri için Bilimsel Araştırma Süreci. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ertuğ, H.S. (1951). Radyo İşletmeciliği ve Meseleleri. Ankara: Güven Basımevi
- Geray, H. (2011). Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş. Ankara: Genesis Kitap.
- Kırcaali, İ.G. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Editör: Ali Atıf Bir. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kuyucu, M. (2013a). Radyonun Müzik Kutusuna Dönüşümü: Radyo Program Türleri ve Tercih Edilirlik Oranları. NWSA Humanities Journal, 8.(4): 372-400
- Kuyucu, M. (2013b). Türkiye’de Radyo Mecrasının Üniversite Öğrencilerinin Müzik Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Akademik Bakış Dergisi, Sayı:38, Eylül – Ekim 2013,
- Livaneli, Ü. (2015). Türkiye Haberdan Çok Müzik Dinliyor. Zaman Gazetesi, 15 Aralık 2015, s.02.
- Odabaşı,Y. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Editör: Ali Atıf Bir, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Oskay, Ü. (1971). Toplumsal Gelişimde Radyo ve Televizyon, Ankara: AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Öztürk,S. (2003). Gençlerin Radyo Dinleme Alışkanlıkları ve Radyonun İşlevi. İstanbul:İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, sayı:18.
- Soydan, E. (1998). Dünyada ve Türkiye’de Alternatif Radyo Yayıncılığı.Yüksek Lisans Tezi, , Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.
- Taşkıran, N.Ö. & Yılmaz, R. (2014). 99 Soruda Reklam ve Reklamcılık.İstanbul: Derin Yayınları.
- Tekin, M. (1990). Üniversite Gençliğinin Radyo, Televizyon, Sinema ve Tiyatro İzleme Alışkanlıkları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, sayı:23.
- Tokgöz, O. (1972). Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinde Radyo-Televizyon Sistemleri, Ankara: AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Yıldırım, A, Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.